

החובל פרק שמיני בבא קמא

פו.

עין משפט
נר מצוה

חייב כבולן. חמשה דברים: **הידי דמי.** שהא היזק בלא חבורה: **לאו כגון שהכח** כו'. דבאין סופו לחזור ליכא למימר דכל בלא חבורה סופו לחזור הוא: **שגלחו.** דאפחמיה מכספיה בלא חבורה: **ה"ג גלחו מהדר הדר היינו צעין.** כלומר מה לי שער מה לי יד הא

בסופו לחזור מתיבת ליה: **נשא.** סם המשיר את השער ואינו (ט) חוזר ואיכא נזק דהא אפחמיה מכספיה

דמוס הוא: **קרטופני.** בקעים בקעים מטופני: **מאוזני ליה.** מכאבים לו מחמת חזק הסם: **דנעי לאסויי.** לנערל דהנך קרטופני: **שנע דהוי מרקד זי כוזי.** לשון מרקד בחנויות: **דנעי אחווי גווי.** מראה יעווע נראשו להראות מיני שמוק כדך הללינע דהשתא על שירפא הנך קרטופני לא מני מחוי ווע"פ שלא נטלו משאר מלאכה נותן לו שנת זו הואיל ומלאכתו נזק: **שנע גדולה.**

דמי ידו: ושנע קטנה. כל ימים שיפול למשכר רואין אותו כאילו הוא שומר קישואין: **שכל יום ויום.** עד שיחזור לקדמותו נותן לו בכל יום כמו שנשכרם פועלים בשוק ולא כשומר קישואין דהא לרבה לא יחייב ליה דמי ידו: **ה"ג הקוטע יד עזר עזרי של חצירו.** קוטע ממש דאין סופו לחזור: **ואלל רבו לא פיתח.** שלא נטלו ממלאכה: **פיתח אלל רבו.** אף אלל רבו כגון קיטע את ידו: **וכולן.** עניים ועשירים: **רואין אופן.** ואפילו את העשירים: **כאילו ידו כו'.** ואין שמיא את העני לכי עניומו להקל ולא את העשיר לפי עשרו שהרי אין לדמי נשמו סוף אלל כולן שוין נזק: **נפחוסים שנען.** פחוסים שנעניים להקל דמיון דעני הוא נשמו קלה: **סומא אין לו נשום.** לקמן בשמעתין (ע"ז): **אלא רבי שמעון סא.** דאיהו נמי לאו כי הדדי משוי להו: **אין לעצבים נשום.** צמתותיהן היא (דף פו.): **נחווין לניש את זה כו' פטור.** מדשמעתין ליה לר' שמעון גזי קטלא באלו הן הנשפרין (פסדרין דף עט.) נחווין להרוג את זה והרג את זה פטור הכא נמי לא שנא לעצמא דהתם משום וארז לו הכא נמי כמיצ צמצושי: **שימית צנו.** צנמה ימלה עזר זה ויעשו לו נזשט זה ואותו סומא יתן לזן חורין זה: **כדאמר רב פפא.** לקמן (ע"ז): דמיכלמו

HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

חייב כבולן הא לא עשה חבורה היכי דמי לאו כגון שהכחו על ידו וסופו לחזור וקתני חייב כבולן אמרי הכא במאי עסקינן כגון שחירשו ולא עשה בו חבורה (ה) והאמר רבה (החורש את אביו נהרג לפי שאי אפשר לחירשה בלא חבורה טיפתא דדמא נפלה ליה באורגיה אלא הכא במאי עסקינן כגון שגילחו גילחו מהדר הדר (ו) והיינו בעיין אמרי הכא במאי עסקינן כגון שסכו (ז) נשא דלא הדר צער דאית ליה קרטופני ברישיה וצווחי מהנהו קרטופני ריפוי דבעיא אסויי שבת דהוה מרקיד בי כובי דבעיא מחוי גוני ארישא ולא מחוי מהנהו קרטופני בושת אין לך בושת גדול מזה ומילתא דבעיא ליה לרבה פשיטא ליה לאביי להך גיסא ולרבה להך גיסא דאתמר (ח) הכחו על ידו וצמתת וסופה לחזור אביי אמר נותן לו שבת גדולה ושבת קטנה ורבה אמר דאינו נותן לו אלא דמי שבתו שבכל יום ויום איתמר הקוטע יד עזר עברי של חצירו אביי אמר נותן לו שבת גדולה לעבד (ט) ושבת קטנה לרב רבא אמר (י) הכל יתן לעבד וילקח בהן קרקע והרב אוכל פירות ופשיטא פיתח אצל עצמו ואצל רבו לא פיתח היכי דמי דפסקיה לריש אוניה או לריש נחיריה הכל לעצמו פיתח אצל רבו פלוגתא דאביי ורבה: בושת הכל לפי המבייש והמתבייש: מני מתניתין לא רבי מאיר ולא ר' יהודה אלא ר' שמעון היא (ידנתן וכולן רואין אותן כאילו הם בני חורין שירדו מנכסיהם שהן בני אברהם יצחק ויעקב דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר הגדול לפי גודלו והקטן לפי קטנו רבי שמעון אומר עשירים (יא) רואין אותן כאילו הם בני חורין שירדו מנכסיהם עניים כפחותין שבהן (יב) מני (השתא) אי רבי מאיר מתניתין קתני הכל לפי המבייש והמתבייש ורבי מאיר כולוהו בהדי הדדי נינהו ואי ר' יהודה מתניתין קתני המבייש את הסומא חייב ואילו ר' יהודה אומר סומא אין לו בושת אלא לאו רבי שמעון היא אפי' תימא ר' יהודה כי אמר ר' יהודה סומא אין לו בושת למשקל מיניה אבל למיתבא ליה יהבינן ליה והא מדרקתני סיפא המבייש את הישן חייב וישן שבייש פטור ולא קתני סומא שבייש פטור מכלל דלא שנא הכי ולא שנא הכי אלא מחוורתא מתניתין רבי שמעון היא: מאן תנא להא דתנו רבנן ינתכוון לבייש את הקטן ובייש את הגדול נותן לגדול דמי בושתו של קטן לבייש את העבד ובייש את בן חורין נותן לבן חורין דמי בושתו של עבד מני לא רבי מאיר ולא רבי יהודה ולא רבי שמעון קא סלקא דעתך קטן קטן בנכסים גדול גדול בנכסים אי רבי מאיר האמר כולוהו בהדי הדדי נינהו ואי רבי יהודה האמר (יג) אין לעבדים בושת ואי ר"ש האמר נתכוון לבייש את זה ובייש את זה פטור מאי טעמא בקטלא מה קטלא עד דמתכוון ליה דכתיב וארוב לו וקם עליו עד שיתכוון לו (יד) בושת נמי לו לעולם ר' יהודה וכו' קאמר ר' יהודה אין לעבדים בושת למיתבא להו אבל למוישם שיימינן בהו ואי בעית אימא אפילו תימא רבי מאיר מי סברת גדול גדול בנכסים קטן קטן בנכסים לא גדול גדול ממש וקטן קטן ממש וקטן בר בושת הוא אין כדאמר רב פפא דמיכלמו ליה ומיכלם הכא נמי דמיכלמו

כגון שחירשו. וא"ת ואמאי חייב כבולן הא דמי כולו נותן ולפי ר"י דלעיל ניחא דמכל מקום יש כאן צער בושת וריפוי אף על גב דשנת ככלל דמי כולו שייך לשנות חייב כבולן משום אחריתי: **שבת גדולה לעבד.** כדי שלא מצית רבו צידו שלימה ושנת קטנה לרב אע"פ שמפסקי הרב שאם לא נקטעה ידו או רגלו היה דלי דוולא ואולי בשליחותיה ועשיו אין יכול כי אם לשמור קישואין ופסח חשבינן ליה השתא גמרו חלה דאמר בפרק קמא דקדושין (דף יז. וס) דאין חייב להשלים דנסתחפה שדהו ואף על גב דחלה ארבע שנים חייב להשלים התם אין עושה שום מלאכה אבל הכא יכול לשמור קישואין או פסח:

רבא אמר ינתן חבל לרב גרסינן וכן גרס ר"ח א' ובספריה היה כתוב הכל לעבד וקשה שנת קטנה למה לא יהיה הכל לרב אלא הכל לרב גרסינן שנת קטנה הכל לעצמו ושנת גדולה ילקח קרקע והרב אוכל פירות שמפסקי הוא צקטיעת ידו דלא מני למילי דוולא ולמילא בשליחותא אלא לשמור קישואין או פסח:

פיחת אצל רבו. ל"ג ואכל עצמו לא פיתח פלוגתא דאביי ורבה דהתם כ"ע מודו דינתן הכל לרב אלא גרסינן פיתח אלל עצמו ואכל רבו פלוגתא דאביי ורבה ומיהו גס אגירסא זו קשה לר"י דכבר אמר זה דפליגי צקוטע יד עזר עברי ואור"י דיש ליישב דיוק אלל עצמו לא פיתח שמהא צוה פלוגתא דאביי ורבה כגון הכהו על ידו וצמתת וסופה לחזור קודם שלא לחירות דלאביי נותנין שנת קטנה לרב ושנת גדולה לעבד ואע"ג דלא מפסקי העבד מירי אלל כל ההפסד של הרב הוא מ"מ כיון דשם נזק הוא לו וצנוק של קטיעת יד אין לרב אפי' פירות לאביי גס צדקין לו לא יטול כלום ולרבה נותן הכל לרב שנתו שכל יום ויום:

כאילו הן בני חורין שירדו מנכסיהם. כי יש עשירים שאין מתביישין יותר מצני חורין שירדו וכן עניים ואין יכולין לרקדק עליהם כ"כ איהו מנח מתבייש כאילו ירד ואיהו מתבייש יותר או פחות וכיוצא בזה מלינו צמתותין (ט) גזי העציר טלימו ופרע ראש של אשה בשוק דאין מדקדקין בדבר אם היו שם צני אדם שרגיל להתבייש יותר מפיניהם כגון צני אדם חשודים או לא אלל שום לשומא אחת:

עדי שיתכוין לו. וא"ת לרבנן צמצושי מאי דרשי ציה ושמא מצעי ליה לשום דרשה: **אבל** צמישם שיימינן בהו. ולא דמי לנתכוון להרוג את הצהמה והרג את האדם לכתי והרג את ישראל דהתם איכא קרא דדרשין בפרק (ז) דמכות (דף ט) צבלי דעת פרט לנתכוון להרוג את הצהמה כו' והכא ליכא קרא ולא ילפינן מהתם דהא מצעי לן קרא הכא לרבי שמעון לפטור נתכוון לנייש את זה וצייש את זה אף על גב דאיכא קרא צדיני נפשות:

ערוס

תורה אור השלם

1. וְכִי יִהְיֶה אִישׁ שָׂא לְרַעְיוֹ וְאָרַב לוֹ וְקָם עָלָיו וְהִרְבֵּה נֶפֶשׁ וְשָׁרַל וְקָם אֶל אֶחָת הָעֵרֹם הָאֵל: דברים יט א
2. כִּי יֵצֵא אָנָשִׁים וְחָדָר אִישׁ וְאֶחָד יִקְרָבָה אֶשֶׁת הָאָדָם לְהַצִּיל אֶת אִשְׁתָּה מִיַּד מִכָּתוּב וְשָׁלָחָה יָדָהּ וְהִזְקָהּ בְּמִבְשִׁי: דברים כה א

רבינו הגנאל

וקתני חייב כבולן, שמע מינה דמכח אביו ואמו כי האי גונא וחייב כבולן. דחיקין, לא בשחורשו לאביו. ואקשינן, לא חורשו בן מות הוא דהא אמר רבה המכה אביו וחורשו חייב מיתה, אי איפשר בלא חבורה, בעידנא דמחי ליה טיפתא דדמא נפלה ליה. באוניא וחוי חירש ופרקינן, לא בשגלחו. או בשגלחו סופו לחזור השער, והינו בעיין. דחיקין, לא דמי לבנין מתניתין לא הדר כגון דסכיב נשא. פיר', גלחו ומשה בראשו סם שאינו צומח בה שער לעולם. וחייב כבולן דקתני מתניתין. נזק, כדאמרין. צער, דאית ליה קרטופני שחן בחבורת ויהי השער מגיעה עליהן ועתה מצטער עליהן. ריפוי, דבעי אסוייהו. שבת, שיהיה בבי הלולא שחוק מגולה ראש ונטול שרש ועכשיו מתבייש מפני קרטופני בראשו, בושת, אין לך בשת גדולה מזו. והא בעינא דרבה, לאביי ורבה פשיטא להו. דאיתמר, הכהו על ידו וצמתת וסופו לחזור, אמר אביי נותן לו דמי שבת גדולה והוא הנזק כדאמרין שמיא אותו עבד, שבת קטנה רואין כאלו שומר קישואין. רבא אמר אינו נותן לו אלא שבתו שבכל יום. איתמר הקוטע יד עזר עברי שלחבירו וכול', רבא אמר הכל יתן לרב, ויקח בדמי הנזק קרקע ואוכל הרב הפירות עד שיצא העבד. פשיטא פיתח אצל עצמו ואצל רבו לא פיתח. היכי דמי, דפסקיה לריש אוניה או ריש נחיריה, הכל לעצמו. פיתח נמי אצל רבו, כגון הקוטע את ידו, היינו פלוגתיהו דאביי ורבה. הלכה כרבה. ויש אוניה. פיר' ראש אוניו. ויש נחיריה, מלשון מנחיריו יצא עשו, והו בשלשן ישמעאל דאם אפה. וירושלמי. אמר ר' יוחנן הקוטע יד עבדו שלחבירו רבו נטול חמשה דברים וכול'. פיר' עבד כנעני. אי ר' שמעון האמר נתכוון לבייש את זה ובייש את זה פטור, מאי טעמא בקטלא וכו'. וקיימא לן דאין חייב בבושת עד שיתכוון לו.

לו א מיי פ"ה מהלכות ממרים הלכה ו סמג לאון ריט טוש"ע י"ד סימן רמא סעיף ג:
לו ב ג מיי פ"ב מהלכות חובל וזמון הלכה ד סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סימן תכ סעיף י:
לח ד מיי שם הלכה ז סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סימן ע"ד
לח ה ד מיי שם פ"ד הלכה יג סמג שם:
ז ב מיי שם פ"ה הלכה יד סמג שם טוש"ע ח"מ סימן תכ סעיף ג:

הנהרות הב"ח

(א) גמ' כפחותין שבהן השתא מני ר' ירמיה:

גילוי הש"ס

גמ' ושבתי קטנה לרב. עיין כמחנות דף קה ע"ב מוספות ד"ה שלה:

הנהרות מהר"ב

רנשבורג

[א] תוס' ד"ה רבא אמר וכו' ובספריה היה כתוב הכל לעבד. וסא דלא קאשו לנירסא זו ממתיני דלקמן דף פו ע"א דקתני חוק מן השבת ממן סאוף ש"ל כמ"ש המוספות לענין עבד מנעו נתינון דף יב ע"ב ד"ה רפואתו וכו' וע"ה:

מוסף רש"י

וצמתת. יבשה (ג'יטין צו). שבת גדולה. הן פסח דמיו לומר עכשיו בשוק והוא נזק. ולפי קרי ליה שבת, שפסח דמיו של עכשיו אינו אלל משום שבת, שאינו ראוי אלל לשמור קישואין בשיטתו עד זמן שמתחיל ידו, אלל לשמור קישואין יתא רחא לאחר שיקל ממנו כאש המכה קמא, ושבתי קטנה. היינו כאילו הוא שומר קישואין. שנתן לו כל ימי חלו שישכח צמטת מתמת מולי זה שאינו יכול לשמור קישואין (טו). דמי שבתו שבכל יום ויום. ואין כאן פסח דמים, הואיל וסופו לחזור, אלל לפי שנת של כל יום יתן לו, כל ימי נפילתו למטה יתן שבר אדם שלם לפי מלאכה שהיה רגיל צה, וכשיעמוד ויהא רחא לשמור קישואין ישמור קישואין זה יתן לו פסח השכר (טו). אין לעבדים בושת. המבייש את העבד, לא חייבנו מורה למת דמי כשמו (טוהדרין יג).